

Sprawa polska podczas I wojny światowej

Oś czasu

Notatka z lekcji

1. Postawy Polaków w sytuacji nadchodzącej wojny;
2. Działania Kompanii Kadrowej i Legionów Polskich;
3. Kryzys przysięgowy i jego znaczenie;
4. Działalność polskich formacji zbrojnych u boku Rosji;
5. Powstanie Błękitnej Armii;
6. Postawa państw zaborczych wobec sprawy polskiej;
7. Akt 5 listopada i jego znaczenie dla sprawy polskiej;
8. Stanowisko państw ententy w sprawie polskiej;
9. Znaczenie orędzie prezydenta T.W. Wilsona dla sprawy polskiej;
10. Udział Polaków w obradach konferencji pokojowej w Paryżu i jej decyzje w kwestii ziem polskich;
11. Terminy: Legiony Polskie, kryzys przysięgowy, Akt 5 listopada, Rada Regencyjna, Kompania Kadrowa, Legion Puławski, I II Brygada Legionów Polskich;
12. Postacie historyczne: Józef Piłsudski, Roman Dmowski, Ignacy Jan Paderewski, Thomas Woodrow Wilson, Józef Haller, Władysław Grabski.

Orientacje polityczne na ziemiach polskich

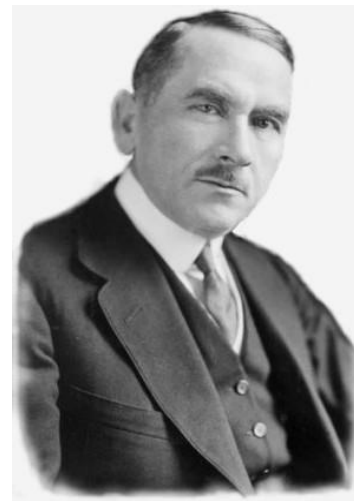
PROAUSTRIACKA

JÓZEF PIŁSUDSKI

PROROSYJSKA

ROMAN DMOWSKI

*Wymarsz Pierwszej Kompanii Kadrowej z Oleandrów w Krakowie dnia 6 sierpnia 1914 r.
Obraz Jerzego Kossaka z 1934 r.*

1914 r. – Legiony Polskie

Bajończycy

W sierpniu 1914 w miejscowości Bayonne na terenie Francji udało się powołać oddział w sile kompanii (ok. 200 żołnierzy). Werbunek został wstrzymany po proteście ambasady rosyjskiej, która obawiała się, że legion będzie walczył o niepodległość Polski.

Sen wolontariuszów polskich w okopach francuskich, obraz Jana Styki

POLACY!

„Wybiła godzina, w której święte marzenie waszych ojców i dziadów zżycie się może.

„Przed półtora wiekiem żywe ciało Polski było rozszarpane na kawały, ale dusza jej nie umarła. Żyła ona nadzieją, że nadejdzie godzina zmartwychwstania narodu polskiego i braterskiego pojednania się jego z Wielką Rosją.

„Wojsko rosyjskie niesie wam błogą wieść owego pojednania. Niechaj się zatrą granice, rozcinające na części naród polski! Niech połączy się on, w jedno ciało pod berłem Cesarza rosyjskiego. Pod berłem tem odrodzi się Polska, swobodna w swojej wierze, języku i samorządzie.

„Jednego tylko Rosya spodziewa się po was: takiego samego poszanowania praw tych narodowości, z którymi związały was dzieje.

„Z sercem otwartem i z dłonią wyciągniętą po bratersku kroczy na wasze spotkanie Wielka Rosya. Wierzy Ona, iż nie zardzewiał miecz, który raził wroga pod Grunwaldem.

„Od brzegów Oceanu Spokojnego do mórż północnych ciągną zasłepy rosyjskie. Zorza nowego życia dla was wschodzi.

„Niech zajaśnieje na tej jutrzni znamie Krzyża, goźło męki i zmartwychwstania narodów!“

Zwierzchni Wódz Naczelny General-Adjutant MIKOŁAJ.

Dnia 1 (14) sierpnia 1914 roku.

Bitwa pod Grunwaldem.
15 Lipca 1410 r.

Polacy!

Wybiła godzina, w której urzeczywistnić się mają ojców i dziadów Waszych nadzieje.

Półtora wieku temu żywe ciało Polski zostało rozszarpane na strzępy, lecz dusza Polski nie zginęła. Polska żyła nadzieją, że czas zmartwychwstania nadejdzie, że przyjdzie chwila braterskiego pojednania z Wielką Rosją.

Wojska rosyjskie niosą Wam błogosławioną wieść zgody.

Niech znikną granice, dzielące Polski naród. Niech się złączy on i stworzy całość pod berłem CESARZA Rosyjskiego.

Pod berłem tem odrodzi się Polska wolna w zachowaniu swej wiary, języka ojczystego i samorządu.

Jednego tylko oczekuje od Was Rosja: równego poszanowania praw ludów, z którymi połączyła Was historia.

Z otwartem sercem, z wyciągniętą dłonią bratnią wychodzi na Wasze spotkanie Wielka Rosja. Ona wierzy, iż nie pokrył się rdzą miecz, którym pod Grunwaldem pokonano wroga.

Od brzegów Oceanu Spokojnego aż do morza Północnego ciągną zastępy rosyjskie.

Jutrznia nowego życia świta nad Wami. Niech Krzyż znak święty przewodzi Wam, jako symbol cierpienia i odrodzenia narodów.

Naczelnny Dowódca Armji
Generał-Adjutant **MIKOŁAJ.**

Akt 5 listopada 1916 r. Akt dwóch cesarzy

Do mieszkańców Warszawskiego jeneralnego gubernatorstwa!

Przejęci niezłomną ufnością w ostateczne zwycięstwo ich broni i życzeniem powodowani, by ziemie polskie przez waleczne ich wojska ciężkimi ofiarami rosyjskiemu panowaniu wydarte do szczęśliwej przywiśle przyszłości, Jego Cesarska Mość Cesarz Niemiecki oraz Jego Cesarska i Królewska Mość Cesarz Austrii i Apostolski Król Węgier postanowili z ziem tych utworzyć państwo samodzielne z dziedziczną monarchią i konstytucyjnym ustrojem. Dokładniejsze oznaczenie granic Królestwa Polskiego zastrzega się. Nowe królestwo znajdzie w łączności z obu sprzymierzonymi mocarstwami rękojmnię potrzebną do swobodnego sil swych rozwoju. We własnej armii nadal być będą pełne sławy tradycje wojsk polskich dawniejszych czasów i pamięć walecznych polskich towarzyszy broni we wielkiej obecnej wojnie. Jej organizacja, wykształcenie i kierownictwo uregulowane będą we wspólnym porozumieniu.

Sprzymierzeni Monarchowie, biorąc należyty wzgląd na ogólne warunki polityczne Europy jakoteż na dobro i bezpieczeństwo własnych krajów i ludów, żywią niezłomną nadzieję, że obecnie spełnią się życzenia państwowego i narodowego rozwoju Królestwa Polskiego.

Wielkie zaś, od zachodu z Królestwem Polskiem sąsiadujące mocarstwa z radością ujrzą u swych granic wschodnich wskrzeszenie i rozkwit wolnego, szczęśliwego i własnym narodowym życiem cieszącego się państwa.

Z najwyższego rozkazu Jego Cesarskiej Mości Cesarza
Niemieckiego.

Jeneral-Gubernator
v. Beseler.

Józef Rapacki - 5-go listopada 1916 –
z teki Pro me moria Prusak w Polsce 1915-1918

1917 r. – Komitet Narodowy Polski

1917 r. – Błękitna Armia we Francji

ARMIA POLSKA WE FRANCYI
POLISH ARMY IN FRANCE
CENTRUM REKRUTACYJNE
RECRUITING CENTRE No.

gen. Józef Haller

Generał Haller składa przysięgę na sztandar I Pułku Strzelców i obejmuje dowództwo Armii Polskiej we Francji (październik 1918).

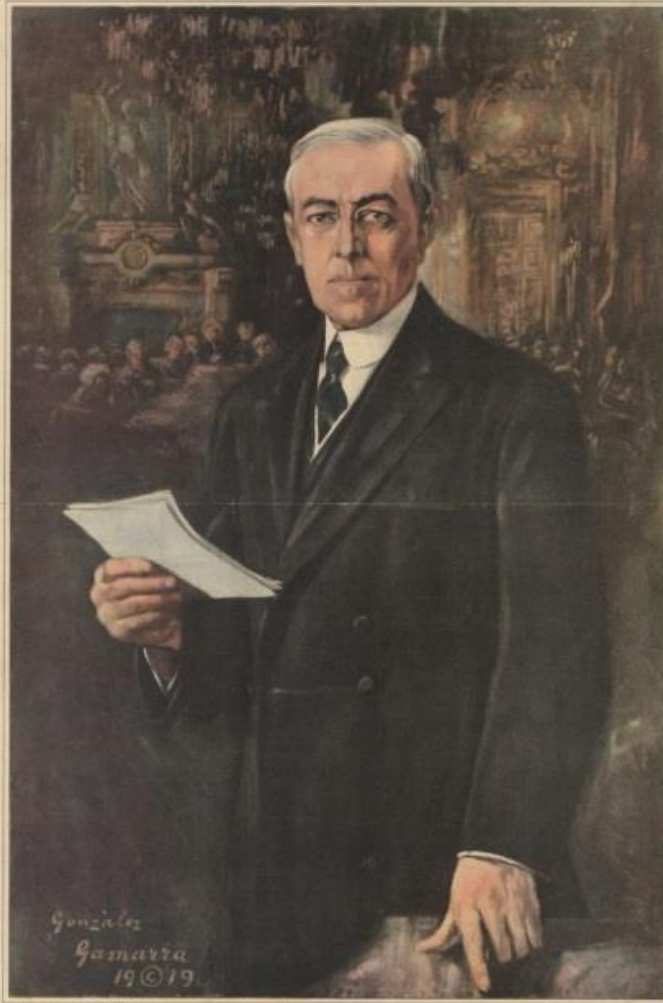
8 stycznia 1918 r. – orędzie prezydenta Thomasa Woodrow Wilsona

Graphic Section
Part Five

New York Tribune

Graphic Section
August 3, 1919

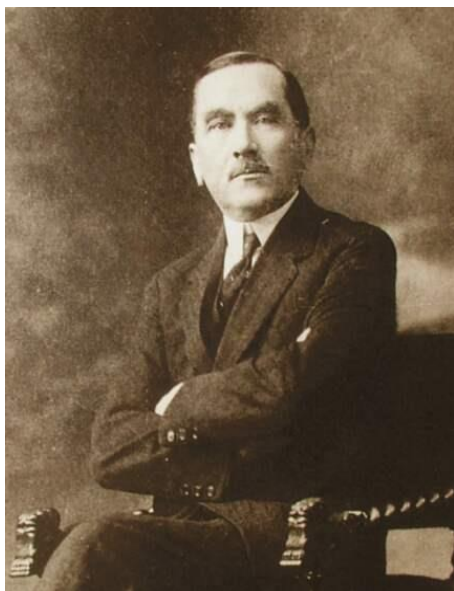

President Wilson

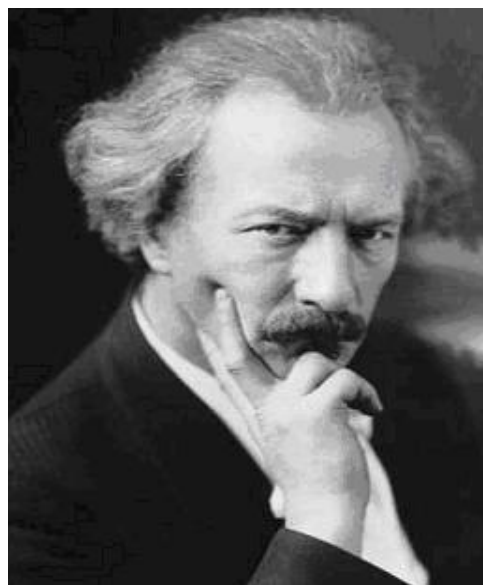
Who will probably preside at the first meeting of the League of Nations at Washington in October.

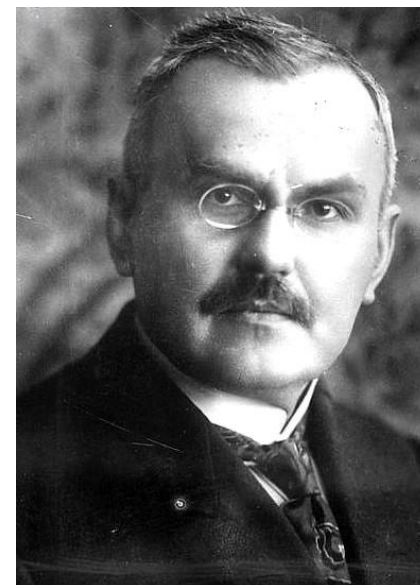
Reprezentacja polska na konferencji pokojowej w Paryżu

Roman Dmowski

Ignacy Jan Paderewski

Władysław Grabski

Antoni Abraham

Zapamiętaj

Mocarstwa zaborcze wobec sprawy polskiej

- W sierpniu 1914 r. wydały odezwy do Polaków. Państwa centralne obiecywały niepodległość Polski, Rosja - jej zjednoczenie pod berłem cara.
- Akt 5 listopada (1916) zapowiadał utworzenie „samodzielnej” Polski z własną armią. Akt spowodował międzynarodowe zainteresowanie sprawą polską.
- Po rewolucji lutowej (marzec 1917) Piotrogrodzka Rada Delegatów Robotniczych i Żołnierskich opowiedziała się za przyznaniem Polsce niepodległości. Rząd Tymczasowy też wyraził zgodę, ale pod warunkiem sojuszu Polski z Rosją.
- We wrześniu 1917 r. cesarze Niemiec i Austro-Węgier powołali polską Radę Regencyjną, która miała sprawować ograniczoną władzę w Królestwie Polskim.

Zapamiętaj

Polacy wobec I wojny światowej

Stronnictwo proaustriackie

- W sierpniu 1914 r. Pierwsza Kompania Kadrowa strzelców Józefa Piłsudskiego przemaszerowała z Krakowa do Kielc. Po nieudanej próbie wzniesienia powstania strzelcy dołączyli do Legionów Polskich w służbie Austro-Węgier.
- W lipcu 1917 r. Piłsudski wywołał kryzys przysięgowy, po którym został uwięziony przez Niemców, a Legiony rozwiązano.

Stronnictwo prorosyjskie

- Rosja zgodziła się tylko na utworzenie Legionu Puławskiego.
- W 1917 r. Roman Dmowski założył Komitet Narodowy Polski uznany przez aliantów za oficjalne przedstawicielstwo polskie. Komitet objął polityczne zwierzchnictwo nad Armią Polską we Francji, której dowódcą został generał Józef Haller.

Zapamiętaj

Państwa ententy wobec sprawy polskiej

- Do rewolucji lutowej Francja i Wielka Brytania nie poruszały sprawy polskiej, by nie drażnić Rosji.
- W czerwcu 1917 r. władze francuskie zezwoliły na utworzenie Armii Polskiej we Francji.
- W styczniu 1918 r. prezydent USA wymienił konieczność utworzenia niepodległej Polski w orędziu o sprawiedliwym pokoju.
- Deklaracja wersalska Francji, Wielkiej Brytanii i Włoch (czerwiec 1918) uznała utworzenie państwa polskiego za jeden z celów wojny.

Pytania

- wyjaśnij znaczenie poznanych terminów;
- podaj daty: sformowania Legionów Polskich (1914), wydania manifestu dwóch cesarzy (5 XI 1916), kryzysu przysięgowego (VII 1917), programu pokojowego prezydenta Wilsona (8 I 1918), podpisania traktatu wersalskiego (28 VI 1919);
- opisz postacie: Romana Dmowskiego, Ignacego Jana Paderewskiego, Władysława Grabskiego, Thomasa Woodrow Wilsona, Józefa Piłsudskiego, Józefa Hallera;
- opisz skutki kryzysu przysięgowego;
- wymień postanowienia Aktu 5 listopada;
- omów sprawę polską w polityce ententy;
- wymień postanowienia konferencji wersalskiej w sprawie polskiej;
- wymień polskie formacje zbrojne u boku państw centralnych i u boku ententy.